

Резюме. В статье на основе результатов анализа системы медицинского обеспечения войск и управления медицинской службой ВС Украины и других силовых ведомств изложены современные принципы их усовершенствования и предложена структурно-функциональная модель организации и управления военно-медицинской службой.

Ключевые слова: управление, медицинское обеспечение, лечебно-эвакуационное обеспечение, системный подход.

Summary. On the basis of the analysis of the system of medical support and management of the medical service of Ukrainian Armed Forces and other security agencies set out the principles of their modern improvements and proposed structural-functional model of organization and management of military medical service.

Keywords: management, medical support, medical evacuation support, system approach.

УДК 61:359 (09)

**ОРГАНІЗАЦІЯ ЛІКУВАЛЬНО-ЕВАКУАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ВІЙСЬКОВО-МОРСЬКИХ СИЛ
ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ**

О.В. Охонько

Українська військово-медична академія

Резюме. У статті викладені принципові положення щодо організації лікувально-евакуаційного забезпечення Військово-Морських Сил Збройних Сил України. Детально розглянуто ешелонування сил і засобів медичної служби відповідно формам і методам лікувально-евакуаційного забезпечення.

Ключові слова: лікувально-евакуаційне забезпечення, військово-морські сили, ешелонування, морська операційна зона.

Вступ. Зміни воєнно-політичної обстановки, змісту основних воєнно-доктринальних положень багатьох країн Європи, характеру збройної боротьби, складу та стану сил (військ) сторін, воєнно-географічних чинників, що відбулися за останні 10 років зумовили і відповідні поступові зміни у складі Військово-Морських Сил (далі – ВМС) Збройних Сил України (далі – ЗС України), формах і способах ведення бойових дій силами ВМС [1–3].

Відомо, що вирішальний вплив на організацію медичного забезпечення ВМС, у ймовірних воєнних конфліктах, будуть мати склад ВМС, характер, форми і способи ведення бойових дій, система базування і тилового

забезпечення, своєрідність медико-географічних умов морської операційної зони, величина і структура санітарних втрат тощо [4–7].

Матеріали і методи. Матеріалами досліджень слугували наукові публікації з медичного забезпечення ЗС України, а також керівні документи, що розкривають особливості медичного забезпечення ВМС.

Методи досліджень: бібліосемантичний, порівняння, логічний, системного аналізу.

Результати та їх обговорення. Лікувально-евакуаційне забезпечення ВМС ЗС України організується на основі єдиної для медичних служб усіх видів ЗС України системи етапного лікування з евакуацією за призначенням, що передбачає своєчасне, послідовне і спадкоємне надання медичної допомоги на етапах медичної евакуації у поєднанні з евакуацією поранених і хворих у спеціалізовані медичні заклади за медичними показаннями з урахуванням бойової і медичної обстановки. Однак, форми і методи організації лікувально-евакуаційного забезпечення бойових дій ВМС ЗС України мають свої особливості, що витікають зі своєрідних умов діяльності медичної служби.

Організаційна побудова ВМС ЗС України має свої особливості, обумовлені їх бойовим призначенням і тактикою використання. Відповідно до цього є істотні розходження в організаційно-штатній структурі медичної служби родів сил, можливостях з надання медичної допомоги пораненим і хворим, а також у формах і способах організації лікувально-евакуаційного забезпечення кожного роду сил у типових видах бойової діяльності.

Основним принципом використання ВМС ЗС України в сучасній війні є створення ударних угруповань різнорідних сил для ведення бойових дій проти супротивника на великих просторах морів, на великому видаленні від прибережної зони постійного базування (1 тис. і більш миль), де знаходяться основні сили і засоби медичної служби. У цих умовах здійснення своєчасної і систематичної евакуації поранених і хворих з корабельних сил виявляється неможливим, що обумовлює необхідність надання медичної допомоги до кваліфікованої включно, а також лікування поранених і хворих до їхньої евакуації в берегові лікувальні установи безпосередньо на кораблях і з'єднаннях у морі, у районах бойової діяльності.

Тривалість перебування поранених і хворих на кораблях залежно від умов обстановки може коливатися в значних межах – від декількох годин при діях корабельних сил в операційній зоні військово-морських баз до декількох діб при діях у віддалених районах морів. У цих умовах повинні бути застосовані такі організаційні форми і методи лікувально-евакуаційного забезпечення, що забезпечили б своєчасне, у межах припустимих термінів, надання усіх видів медичної допомоги. У зв'язку з цим виникає необхідність у посиленні медичної служби корабельних з'єднань групами підсилення (хірургічною,

терапевтичною та ін.); у використанні для евакуації поранених і хворих з корабельних сил швидкохідних евакуаційно-транспортних засобів (вертольотів, гідролітаків, кораблів на повітряній подушці); у використанні для прийому, надання медичної допомоги, лікування поранених і хворих з кораблів і їхньої наступної евакуації судів медичного забезпечення, підвідних човнів, кораблів і судів аварійно-рятувальної служби, судів комплексного постачання, що входять до складу з'єднань забезпечення.

У процесі лікувально-евакуаційного забезпечення корабельних сил буде потрібно проведення великого обсягу дуже трудомістких і складних за виконанням заходів щодо передачі поранених, хворих і медичного персоналу з корабля на корабель з використанням плавучих засобів, вертольотів, евакуаційних контейнерів та інших технічних засобів передачі.

Форми і способи організації лікувально-евакуаційного забезпечення бойових дій ВМС ЗС України в значній мірі залежать і визначаються існуючою системою базування і тилового забезпечення.

Використання з'єднань судів забезпечення (оперативні групи підвозу, постачання, технічного обслуговування й аварійно-рятувального забезпечення) у системі тилового забезпечення корабельних сил в морському районі базування дозволить включати до складу цих угруповань тилу судна медичного забезпечення і використовувати судна і кораблі тилу, у тому числі підвідні човни, для надання на них медичної допомоги силами і засобами завчасно розгорнутих медичних груп підсилення, а також для евакуації поранених і хворих.

Основні угруповання тилу ВМС ЗС України, як правило, розгортаються в прибережній зоні постійного базування і, насамперед, в основних районах базування. Для лікувально-евакуаційного забезпечення ВМС ЗС України в цих районах передбачається використання угруповань сил і засобів медичної служби військово-морських баз.

Розгортання тилом ВМС ЗС України в ході наступальних бойових дій на приморських напрямках нових районів базування обумовлює необхідність висування в ці райони сил і засобів медичної служби, включаючи госпітальні бази чи їх відділення, для прийому поранених і хворих з корабельних ударних сил, що діють в морі, а також з частин і з'єднань нових районів базування.

До числа найважливіших факторів, що визначають форми і методи лікувально-евакуаційного забезпечення, обсяг і характер роботи медичної служби, відносяться величина і структура санітарних втрат.

На організацію лікувально-евакуаційного забезпечення ВМС ЗС України істотний вплив роблять медико-географічні умови морської операційної зони і постійне (тривале) базування ВМС ЗС України у визначених районах.

Так, північні і тихоокеанські операційні зони характеризуються великою довжиною, малою населеністю узбережжя, слабо розвитою мережею залізничних і ґрунтових доріг, різко пересіченим рельєфом місцевості, скелястим характером ґрунту, суворим кліматом і недостатньо могутньою мережею цивільних медичних установ. Це в значній мірі утруднює маневр силами і засобами медичної служби, проведення евакуації поранених і хворих, розосередження й укриття медичних установ; вимагає створення пунктів обігріву на шляхах евакуації, широкого залучення для евакуації морського і повітряного транспорту і надання медичної допомоги пораненим і хворим з числа цивільного населення численних закритих гарнізонів.

У Балтійській і Чорноморській операційних зонах багато населених пунктів, добре розвита мережа дорога, є могутня мережа цивільних медичних закладів, значно тепліше і м'якше клімат і т.п., що створює більш сприятливі умови для діяльності медичної служби.

Постійне (тривале) базування ВМС ЗС України в певних морських операційних зонах і відносна стабільність дислокації частин (об'єктів) у пунктах базування дозволяє завчасно, у мирний час, вивчити й обладнати операційні зони (райони) в інтересах лікувально-евакуаційного забезпечення: обладнати укриття і площадки для розгортання етапів медичної евакуації і складів медичного майна, шляхи евакуації, причали, посадкові площадки для авіації і, що особливо важливо, відпрацювати організацію лікувально-евакуаційного забезпечення за декількома найбільш ймовірними варіантами обстановки залежно від можливого розгортання бойових дій, у тому числі й організацію лікувально-евакуаційних заходів у ході ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.

Організаційні форми і способи лікувально-евакуаційного забезпечення бойових дій ВМС ЗС України в значній мірі визначаються кількісним і якісним складом комплексу сил і засобів медичної служби, можливостями підрозділів, частин і закладів з надання медичної допомоги пораненим і хворим, їхньої евакуації і лікування.

Для проведення лікувально-евакуаційного забезпечення залучаються і використовуються наступні групи сил і засобів медичної служби, ешелоновані відповідно до організації тилу ВМС ЗС України.

Перша група сил і засобів, надзвичайно різноманітна за своїми можливостями і, насамперед, за видами медичної допомоги, що надається – від долікарської до кваліфікованої медичної допомоги включно, – представлена медичними службами кораблів, частин і з'єднань.

Відповідно до бойової організації медичної служби на всіх кораблях, що мають штатний медичний склад, розгортаються пости медичної допомоги, що є етапами медичної евакуації.

Залежно від рангу і класу кораблів на корабельних етапах медичної евакуації силами штатної медичної служби може надаватися медична допомога різних видів. Так, на кораблях 3-го рангу, за винятком ракетних і торпедних катерів, надається долікарська допомога; на з'єднаннях кораблів 3–4-го рангів – перша лікарська допомога, а на кораблях 1–2-го рангів і підвідному човні – перша лікарська і кваліфікована медична допомога. На кораблях і судах аварійно-рятувальної служби і плавучих баз також надається, як перша лікарська, так і кваліфікована медична допомога.

Друга група сил і засобів, представлена судами медичного забезпечення (санітарні катери) і групами підсилення, входить до складу з'єднань забезпечення оперативного тилу у морі.

На судах медичного забезпечення і на корабельних етапах медичної евакуації, розгорнутих групами підсилення на постах медичної допомоги кораблів, забезпечується надання кваліфікованої й окремих видів спеціалізованої медичної допомоги.

До третьої групи сил і засобів, призначених для лікувально-евакуаційного забезпечення ВМС ЗС України, відносяться сили і засоби медичних служб військово-морських баз; вони представлені лікувальними установами (стаціонарним військово-морським госпіталем, мобільним госпіталем), медичною ротою. Ця група сил і засобів призначена для надання кваліфікованої медичної допомоги, лікування легкопоранених і легкохворих у межах установлених термінів, тимчасового лікування нетранспортабельних, підготовки і проведення евакуації поранених і хворих у пересувні госпітальні бази (та).

Госпітальні бази складають четверту групу сил і засобів медичної служби. У госпітальних базах надається кваліфікована і спеціалізована медична допомога, здійснюється лікування поранених і хворих у межах встановлених термінів (60–90 діб) і підготовка їх до евакуації.

До п'ятої групи сил і засобів медичної служби, що залучаються до лікувально-евакуаційного забезпечення ВМС ЗС України, відносяться сили і засоби територіальної госпітальної бази, засоби медичних служб інших видів ЗС України, а також Міністерства охорони здоров'я, які виділяються у порядку взаємодії.

Висновки

Таким чином основні умови діяльності медичної служби визначають організаційні форми і методи лікувально-евакуаційного забезпечення бойових дій ВМС ЗС України.

Література

1. Пасько В.В. Історичні аспекти розвитку організаційних форм лікувально-евакуаційного забезпечення військово-морських сил під час

воєнних конфліктів / В.В Пасько, О.В. Охонько // Військова медицина України. – № 1–2. – 2003. – С. 130–138.

2. Пасько В.В. Система медичного забезпечення Збройних Сил України в умовах воєнних конфліктів різної інтенсивності / В.В. Пасько., М.І. Бадюк, А.С. Котуза // Військова медицина України. – 2005. – №1. – С. 5–11.

3. Левченко Ф.М. Санітарні втрати військово-морських сил за досвідом війн та збройних конфліктів другої половини ХХ ст. / Ф.М. Левченко, О.В. Охонько, А.М. Галушка // Військова медицина України. – 2002. – № 1. – С. 23–31.

4. Дорошенко Ю.П. Исторические тенденции развития лечебно-эвакуационного обеспечения боевых действий корабельных сил флота и их современное значение: автореф. дис на соискание уч. степени канд. мед. наук: спец. 20.01.08 “Тил збройних сил” / Ю.П. Дорошенко. – Л., 1984. – 228 с.

5. Военно-морская терапия: учебник / [под. ред. В.Б. Симоненко, С.А. Бойцова, В.М. Емельяненко]. – Москва, 1999. – 544 с.

6. Справочник офицера-оператора медицинской службы ВМФ / [под ред. Н.Т. Потемкина]. – М.: Воениздат, 1984. – 208 с.

7. Парфенов В.С. Структура санитарных потерь на кораблях ВМФ / В.С. Парфенов // Воен.-мед. журн. – 1969. – № 4. – С. 62–63.

Резюме. *В статье изложены принципиальные положения организации лечебно-эвакуационного обеспечения Военно-Морских Сил ВС Украины. Подробно рассмотрены эшелонирования сил и средств медицинской службы в соответствии с формами и методами лечебно-эвакуационного обеспечения.*

Ключевые слова: *лечебно-эвакуационное обеспечение, военно-морские силы, эшелонирование, морская операционная зона.*

Summary. *The article presents the fundamental provisions on the organization of medical evacuation support of the Navy of Ukraine. Considered in detail separation capabilities of medical service in accordance with the forms and methods of treatment and evacuation support.*

Keywords: *medical evacuation support, Navy, separation, maritime operating area.*